

שלוש שערוריות

הייתי חבר-הכנסת היחיד שהצביע נגד הצעת-החוק לדחיית הבחירות. עשיתי זאת בגלל שלושה טעמים: החלטה להשביח את הכנסת הנוכחית עד אחרי הבחירות, דחיית הבחירות עצמן למועד מאוחר מדי, אי-הענקת זכות-הבחירה לבני 18 עד 16 ורבע, בניחוח חיילי צה"ל שלחמו במלחמה. על שלושה מישורים אלה ניחתתי את המאבק, תחילה לבדי, ולאחר מכן בעזרת כמה שותפים שחצו טרפו אלי בחגיגה, אך לא בהצבעה.

שילטון הבעת הישראלית

את הדגש עיקרי סמתי על השערוריה הראשונה, היא חוועלמה בכל העיתונות. הצעת-החוק לדחיית הבחירות חוגשה בשם ה"כים פרטיים. הצעתי להסירה מסדר-היום, וסימתי את דברי בדרישה נמרצת: **אורי אבנרי: ...יש להפסיק מיד את סגרת הכנסת. לא ייתכן שבמים גורליים אלה, כאשר בכל יום מתקבלות הכרעות חשובות, תימצא הכנסת בסגרת.** יהיה תאריך הבחירות כאשר יהיה, יש לשים מיד קץ לסגרת הכנסת. יש לפתוח בשבוע הבא מושב סדיר — בלתי-רגיל, אך סדיר — של הכנסת. תוצאת דרישה זו היתה מעניינת. בתצעת-החוק המקורית לא הוזכרה נקודה זו, למי רות שהיה ברור שאין כוונה לכנס את הכנסת. כשחזרה ההצעה לשולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, הוכנס בה סעיף חדש. הוא קבע שהכנסת נשארת בסגרת, ושניתן לכנסה רק על פי דרישת הממשלה, או על פי דרישת 30 חברי-כנסת.

פתחתי את נאומי בקריאה הראשונה בנקודה זו: **אורי אבנרי:** הצעת-החוק הזאת היא שערוריה שאין כדוגמתה, ואני מציע להחזיר אותה למי שצריך להחזירה. שהצעת-החוק, כמו שהיא מונחת לפנינו, היא ביטול המישטר הפרלמנטרי התקין. אילו היתה קיימת בארץ חוקה, היינו יכולים לפנות לבית-המשפט העליון. ובית-המשפט העליון היה מכריז שהצעת-החוק בטלה מכל וכל, באשר היא סותרת את יסודות החוקה. הכנסת יצאה לסגרת ביום 25.7.73. לפי הצעת-החוק, לא תקיים הכנסת ושיבה סדירה לפחות עד שלושה שבועות אחרי הבחירות, כלומר בסוף ינואר. סידור הדבר: כמשך שישנה חריגה ויותר אין בישראל מישטר פרלמנטרי תקין.

מה אומרת הצעת החוק בסעיף 3(ב)? את הכנסת הזאת ניתן לכנס רק בשתי דרכים: או על-פי דרישת הממשלה, או על-פי דרישת שלושים חברי-כנסת — כלומר, רק על-פי דרישת הליכוד הימני. כל מחנה-השלום הישראלי לא יוכל להעלות עניין לדיון, לא יוכל להגיש שאלתה, לא יוכל לקבל תשובה, לא יוכל לדרוש בירור, לא יוכל להעלות הצעת הסדרה חיוס בשום נושא המטריד היוס את המוני המדינה. חכרנו עד חיוס את הבעת הסורי ואת הבעת העיראקי. חיוס אנתנו מכירים מישטר של הבעת הישראלי — בדר — עופר-תמיר. רק הממשלה הליכוד אימני יכולים לכנס את הבעת הכנסת. כללית, הכנסת כוללת תחילת ורלמנט של דמוקרטיה-עממית. מי שמציע לדחות בחירות — חייב להצטרף את ההצעה הזאת לכינוס הכנסת, לחזרת הי כנסת לעבודה תקינה. זה כנן דיומוקרטי יסו-די או בחירות מוקד, תוך ימים, או כינוס הכני סת מוקד למושב סדיר. נוצר מצב בלתי-פרלמנטרי, אנטי-פרלמנטרי דווקא בשבועות הגורליים ביותר של המדינה, כשהכרעות גור-ליות יתקבלו על-ידי הממשלה, הכרעות העלולות לקבוע

את גורל המדינה לשנים ולדורות. הייתכן שבתקופה זאת לא תהיה הכנסת קיימת, לא יהיה פרלמנט אמיתי בישראל, אלא רק גוף שהממשלה או הליכוד יקראו אותו לדיון מטעם לפעם, כדי לאשר נאומים של ראש-הממשלה ולשמע נאומים של בגין? וזוהי שערוריה שאין כדוגמתה. יומיים, שעה-שעה, נקבעים דברים גורליים. נודע עכשיו ששר-המישטר יעקב שמשון שפירא איים לחת' פטר מתפקידו. האם הכנסת לא תגיב על דבר כזה? האם זה לא יבורר בכנסת? שמעתי אתמול נאום אינפנטילי של-שר-הביטחון. אין לי הגדרה אחרת: זה היה נאום אינפנטילי. אני יכול רק לומר שאילו הייתי משה דיין — לא הייתי מראה את פרצופי בטלוויזיה במשך זמן רב. הייתכן שהכנסת לא תגיב? האם אין זה מעניין את הכנסת? האם זה לא יידון בכנסת? האם הכנסת לא תהיה קיימת בתקופה כזאת? יש חוקים רגילים שצריכים להתקבל: מה עם שר המגוייסיים? מה עם זכויותיהם? אף-יחד דברים עומדים על סדר-היום של המדינה. גם דברים קשורים במלחמה, גם דברים רגילים. כל זה לא יובא לכנסת? כל זה ייעשה בלי הכנסת? או יודחה לחודשים?

לא במקרה זיכרתי בדר-עופר-תמיר. כי הפעם צורף גם שמואל תמיר לקנונייה של בדר-עופר, ושמו התנוסס על הצעת-החוק. יחד עימם. בחודמנות זו זכתה הכנסת לשמוע את הנאום הקרי אליציוני הראשון של תמיר. הוא קם להגן על הצעת-החוק. שאלתיו בקריאה-ביניים איך שם את שמו על הצעת שבתא להשביח את הכנסת, והוא ענה באותם הנימוקים כמו אברלם עופר: שהממשלה או הליכוד יוכלו לכנס את הכנסת מטעם, שדרושה פשרה, שזה לא נורא.

האם יוכלו להצביע?

הגשתי הסתייגות לסעיף זה, בדרישה לכנס את הכנסת מיד לעבודה תקינה. הצביעו בעדה כמה ח"כים, ביניהם גדעון האוור, הרוב המכריע הצביע נגדה. לאחר מכן נקבל הסעיף להשבת הכנסת ב-64 קולות נגד 1 — קול: שלי בליכוד. אפילו שמואל מיקוניס אמר שלא נורא שאין כנסת. פירוש הדבר שאין עוד כל אפשרות להגיש שאלות. השאלות הבעורות המנסרות בציבור — לגבי המחלל הביטחוני המחריד, לגבי המשא-ומתן לשלום, ועוד ועוד — אי אפשר יהיה לתבוע עליהן תשובה, וחממי שלח לא תצטרך לענות עליהן בכנסת. מאז בחירת הכנסת הראשונה בינואר 1949, בעי-צומח של מילחמת-העצמאות, לא היה מצב כזה בישי ראל.

לסלק את פושטי הרגל

נקודת-המחלוקת השנייה נגעה למועד הבחירות. בימי המלחמה תמכת בדרישה שצויקים לדחות את הבחירות לכמה חודשים. אולם המאורעות שלאחר מכן שינו את דעתי. הצעתי לקיים את הבחירות בהקדם האפשרי, בסוף נובמבר. כשהצעתי להסיר מסדר-היום את הצעת-החוק כי קריאה טרומית, הסברתי זאת בקיצור כך: **אורי אבנרי:** אני מציע שהסעיף יגישו חיוס הצעת חוק חדשה. עם תאריך הרבת יותר מוקדם. אני חושב כך לאור שלושה טעמים עיקריים: (1) הממשלה עומדת בפני הכרעות חשובות ובהחלט, הכרעות שיקבעו את גורל המדינה לשנים רבות. יש תח' לטח בין-לאומית לכניסת למשא-ומתן לשלום. ויש צורך שממשלה אמינה, עם מנדט ברור, תיכנס למשא-ומתן זה. זהו נימוק חשוב להקדמת הבחירות ככל האפשר.

(2) הממשלה הנוכחית והכנסת הנוכחית אחראיות למחללים הפוליטיים והאחרים של השנים האחרונות הימים האחרונים. חשוב שתנתן לציבור האפשרות לבחור בכנסת חדשה ובממשלה חדשה בהקדם האפשרי, גם מבחינת ההרכב פוליטי וגם מבחינת ההרכב האישי. (3) יתכן שבנישה זו אני נמצא בסירה אחת עם סיעות הליכוד הימני. אבל בעוד שהליכוד הימני סבור, כנראה, שכתוצאה מהמלחמה נמצא מחנה הסיפוח בעליה. אני משוכנע בטוח שגברו, בציבור הגעוועים לשלום, ושי מחנה-השלום יכנס לבחירות האלה בביטחון רב.

מנחם בגין: מי הוא מחנה-השלום לפי דעתך, ומחו הכוח החדש? **אורי אבנרי:** מחנה השלום, לפי ההגדרה שלי, גדול יותר מהכוח החדש. הוא נמצא ברוב המפלגות, אבל הסיעה שלנו הוא חוד-החץ שלו. למחרת היום, בקריאה הראשונה, חסברתי את עמדתנו בעזרת מפורטת יותר: **אורי אבנרי:** ...אדוני היושבי-ראש, לבעיית דחיית הבחירות יש שתי פנים.

מצד אחד, כשצריכות להתקבל הכרעות גורליות, אין זה כריא שיש ממשלה העומדת בפני בחירות בעוד חוד-שיים-שלושה. הדבר ישמש אתמלה לא-יסקלת החלטות חשובות. כגון הכניסת למשא-ומתן להסדר-שלום. שיקול זה היה יכול להצדיק את העריון לדחות את הבחירות להתקפה ארוכה, להציישנה או לשנה, ואני מודה שכך חשבתי ברגע הראשון, לפני שבוע. אולם חשוב יותר הנימוק הנגדי. **המנכ"ש של הממשלה זו תם. המנכ"ש של בני סת זו — תם. הממשלה הזאת מורכבת מאנשי שים פרשנים, מכל הבחינות, פושטי-רגל כושי לים פוליטיים, ופושטי-רגל בטחוניים. האשמות נכדות ביותר — פוליטיות וצבאיות — רוכצות לפתח הממשלה הזאת, ולפתח הכנסת האחר-ראית לממשלה הזאת.**

איום ההתפטרות של שר-המישטר מצביע על הדרך הנכונה במדינה מסודרת. לא רק שר-הביטחון צריך להתי-סטר אחרי מה שקרה. זה דבר מובן מאליו. שאחרי מחלל כזה שר-הביטחון צריך להתפטר. אך מבחינה דמוקרטית הממשלה כולה היתה מתפטרת.

יש לקיים את הבחירות בהקדם האפשרי. כנסת חדשה, שאינה נושאת באחריות למה שנעשה בשנים האחרונות, תיבחר על-ידי הציבור. יכריע הציבור כפי שיכריע, יבחר הציבור כפי שיבחר. **אדוני היושבי-ראש, אינני מאמין — ואני אומר זאת בפה מלא — שיש צורך טכני בדי חייית הבחירות בחודשים ומועדה.** יש מומחים. המומחים שייכים למיניסטריונים. המיניס-טריונים שייכים למפלגות. למערך ולמסדר יש אינטרס לדחות את הבחירות. אילו רצו הממשלה והמיפלגות העיקריות לקיים את הבחירות תוך חודש — היו מתקיימות הבחירות תוך חודש. שום מכשול לא היה מונע דבר זה. נכון, העם מגוייס. אך האם ארצות-הברית לא קיימה בחירות ב-1944, בשיאה של מילחמת-עולם. כאשר מיליוני בוחרים אמריקאים היו מעבר לים, בעיצומם של קרבות? צביל הוכיח בימים אלה את יכולתו המוסלית בהדיפת שתי התקפות-תחץ. האם איננו סומכים עליו שיוכל לבצע הבירות? בתקופה של הפסקת-אש אפשר לקיים את הבירות ביהירות כסדרן, אפילו בקוים הקדמיים ביותר. האם האנשים בצה"ל מנותקים חיוס מן המדינה? האם אינם יודעים מה נעשה במדינה?

יש להם דיעות לגבי מי שאחראי על מה שקרה. מי שלוקח חיוס טרמטיסט בדרך מתל-אביב לירושלים, שומע מה חושבים החיילים. אין שום מניעה לקיום הבחירות בהקדם. לא טכנית וגם לא עניינית. **לפיכך, אדוני היושבי-ראש, אני סבור שאין שום צורך לדחות את הבחירות ל-11 בדצמבר. אינני מאמין גם שיש כוונה אמיתית לקיים אותן בדצמבר. אני בטוח שתהיה עוד דחייה. לא מי סיכות טכניות אמיתיות, כי אם מסיכות טכני-ניות מדומות, מסיכות אמיתיות שאינן טכניות.**

זכות בחירה לחיילים הצעירים

ההסתייגות השלישית שלי נועדה להבטחת זכות-הבחירה לכל חיילי צה"ל. אין, בעיני, עוול מחפיר יותר מאשר מצב שבו נדרש בן 18 ושבוע לחרף את נפשו למען המדינה, מבלי שתי נתן לו הזכות לבחור בממשלת המדינה הזאת. פינקס-הבוחרים נסגר בחודש ספטמבר. כל מי שי-מלא לו 18 לאחר מכן, אינו יכול לבחור. אמרתי על כך בקריאה הראשונה: **אורי אבנרי:** ...החוק מזה, אדוני היושבי-ראש, אני חושב שיש להעניק זכות-בחירה לכל המגוייסיים, ולכל אדם שיגיע לגיל 18 עד האחד בינואר 1974. אינו רואה כאן שום בעייה. בעירון שז מחי שבים אלקטרוניים, מנוחך למעון שאיי-אספר לחכין פינקסי בוחרים נוספים, של הבוחרים הצעירים האלה. ליד פינקס-הבוחרים הרגילי בני כל קלפי יהיה מונח פינקס-מינקואים של בני 18. מה הבעיית? האם אנתנו חיים במאה ה-18? האם יושבים לבלרים ומעתיקים גידו חוך דקות יעלה מחשב אלקטרוני את אלפי השמות האלה! שנית, יש לקיים בחירות בכל מקום בו מצויים חיילים, דחיינו — גם בכתתי-חוליים. גשתי הסתייגות, גם בה דרשתי להעניק זכות-בחירה לכלל חיילי מגוייסי, גם אם שמו אינו כלול במינקסי-בוחרים, ולכל אדם שמלאו לו 18 ביום-הבחירות. כמה ח"כים הצביעו בעד הסתייגות זו, אך היא נד-